

3. Молчанова Є., Маркіна Т., Баркар В., Трибунцова Є. // Вісник аграрної науки Причорномор'я. 2021. 3: 66–74.
4. Alvarez L. // Electronic Theses and Dissertations. 2012: 402.
5. Newton G.L., Booram C.V., Baker R.W., Hale O.M. // Journal of Animal Science. 1977. 44(3): 395–400.
6. Kroeckel S., Harjes A.-G.E., Roth I., Katz H., Wuertz S., Susenbeth A., Schulz C. // Aquaculture. 2012. 364-365: 345–352.
7. Józefiak D., Józefiak A., Kierończyk B., Rawski M., Świątkiewicz S., Długosz J., Engberg R.M. // Annals of Animal Science. 2016. 16(2): 297-313.

ВНЕСОК ДІБРІВСЬКОГО КІННОГО ЗАВОДУ В УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ УТРИМАННЯ І ВИХОВАННЯ РИСИСТИХ КОНЕЙ

С.А. Нагорний¹, О.В. Скляренко², С.Ю. Косенко³

Державний біотехнологічний університет, кафедра технологій тваринництва і птахівництва,
Харків, Україна

¹ доцент, к.с.-г.н., доцент, Nagornij1971@ukr.net

² доцент, ст. викладач, ev562361@gmail.com

Одеський державний аграрний університет, кафедра технологій виробництва і переробки
продукції тваринництва, Одеса, Україна

³ доцент, к.с.-г.н., доцент, kosenkosu@ukr.net

На початок створення у 1888 році заводу племінний склад не міг особливо зацікавити відомих кіннозаводчиків країни, оскільки в їх складі був генетичний матеріал значно вищої якості, але за рахунок поставленого виховання молодняка та тренінгу Дібрівський завод привернув увагу всього кіннозаводства країни. Значна кількість кіннозаводчиків справедливо приписала перші гучні успіхи Дібрівці, в якій було впроваджено найсучасніші, на той час, методики виховання та підготовки коней до бігів. В молодому заводі справу було поставлено, ґрунтуючись на рекомендаціях науки та досвіду, а спірні питання досліджувалися практично, що і привернуло загальну увагу кіннозаводчиків, серед яких на той час вже відчувалася потреба щось змінити і якимось інакше підійти до виховання рисака. Досвідчені кіннозаводські стайні були відсутні, а з Америкою зв'язки ще не налагодилися, і за Дібрівкою спостерігали, як за першою дослідною станцією.

Ці дослідження і нові прийоми виховання молодняка, відмінний від звичайного режим утримання заводських маток, адаптування американських методів тренінгу та ведення заводської справи неухильно втілювалося в Дібрівському заводі. Це була своєрідна школа, в яку приїздили навчатися і саме завдяки Дібрівці кіннозаводчики багато чому навчилися і досягли для орловської рисистої породи виняткової великої користі.

Було встановлено, що всі коні заводу мають рухатися щодня, окрім святкових днів. Жеребців завантажували проїздками, які зрідка замінювали півторагодинними провідками в два прийоми. Таким чином, було встановлено постійну роботу заводських жеребців, чого раніше в рисистих заводах не спостерігалося. Матки, або випускалися у варки, або їх також проводили по півтори години. Словом, всі статево-вікові групи коней було залучено до роботи і встановлено три системи утримання заводського складу та виховання молодняка, які отримали назву англійської, американської та дослідної, проміжної – вітчизняної.

За англійською системою матки цілорічно отримували овес від 3,6 до 5,4 кг на день, даванка сіна від 9 до 13,5 кг, окрім пасовищного періоду, в якому сіно припиняли видавати. За вітчизняною та американською системами матки утримувалися однаково: основним кормом їм слугувало сіно, якого давали досхочу. Чищення проводили один раз на день, а під час вечірнього прибирання вологою губкою витирали очі та ніздрі коня. Овес роздався

тільки у разі схуднення або дуже старим кобилам. Всім маткам давали степове пирійне сіно з м'яких покосів.

За англійською системою сисунів починали підготовувати вівсом приблизно з тритижневого віку, за американською – зовсім не отримували вівса до відлучення, за вітчизняною системою сисуні з матками отримували овес із червня, іноді з липня, тобто з 4-5 місячного віку, залежно від стану пасовища. а відлучення лошат проводили не пізніше шести місяців, залежно від стану кобил. Усі відлучені лошата привчалися до парного молока, але основним кормом для них були сіно та овес, причому сіно не з м'яких покосів, а з твердих цілинних степів. Молоко і яйця видавалися перехворілим, слабким, або лошатам, які рано втратили матерів. Морква входила до складу раціонів лише тимчасово, під час переходу від пасовищного утримання до стаєнного. Вівсяну соломку відлучені лошата отримували лише для різноманітності, але аж ніяк не як основний корм. Один раз на тиждень, зазвичай у неділю, замість вівса в обід давалося тепле пійло з висівками.

За англійською системою коні отримували 3,6 до 5,4 кг вівса та до 2,7 кг сіна; за американською системою – до 3,6 кг вівса, з надбавкою особливо рослим коням до 4,5 кг, і сіна досхочу; за вітчизняною системою – від 3,6 до 5,4 кг вівса, з надбавкою до 5,4 кг, і сіна досхочу.

За англійською системою відлучені лошата, після ранкового прибирання, мали годинну проводку, потім кожен з них пробігав у відкритому манежі по шість кіл в один і інший бік, що становило приблизно 1600 м. В інструкції було вказано, що за цієї роботи слід звертати основну увагу не на жвавість, а на рівномірність руху. Після пробіжки – нова півгодинна проводка, потім обіднє прибирання. Після обіду вони випускалися на прогулянку, або у варки, або в світлі манежі та сараї. За американською системою відлучені лошата весь день були надані самі собі і знаходилися, залежно від погодних умов, або у варках, або в сараях. За вітчизняною системою відлучені лошата, окрім вільної прогулянки у варках і в сараях, щодня виганялися в степ і пробігали від 2,1 до 10,7 км на добу. У всіх відлучених лошат прибирання проводилося три рази на добу.

На прогулянку в степ випускалися всі молоді коні і щодня проходили по 16-21,3 км і тільки під час сильних буревіїв та хуртовин молодняк заводу не виходив в степ.

На тренвідділення молодняк надходив, залежно від складу та системи виховання і зазвичай починав працювати ранньою весною, іноді влітку та восени. Взимку всіх випускали у варки та виганяли на прогулянку-роботу в степ. Найбільш сформованих лошат річного віку переводили на тренвідділення у віці одного року трьох місяців і через один-два місяці привчали до збруї, а після заїздки їх знову випускали в степ на пасовище. Під час пасовищного періоду також давали овес, а норми дещо змінювалися. Менш розвинений молодняк надходив в заїздку тільки навесні, тобто в дворічному віці, а після кількох місяців роботи їх також випускали в степ і навіть під час пасовищного періоду надавали рисистим коням додатковий активний активний моціон у вигляді 16-21,3 км за добу.

Уперше була запроваджена в рисистому заводі система паддоків, які були розташовані в досить горбистій місцевості, де протікав струмочок і росли дерева. Це було напрочуд тихе та дуже красиве місце. У центрі основного паддока розташовувалася кругла стайня, розділена на чотири відділення. Кожне відділення мало свою обгороджену ділянку землі. Паддоки були з'єднані між собою проїздами, хвіртками, проходами, які були зручними і доцільними. Зразковими були виховання та догляд за кіньми в заводі і в цьому сенсі Дібрівка далеко випередила всі рисисті заводи.

Виняткова увага приділялася тренінгу та створенню власної призової стайні, використовуючи досвід першого управляючого кінним заводом Федора Миколайовича Ізмайлова, який тривалий час мешкав в Америці і був чудово знайомий із тренінгом рисаків.

Таким чином, Дібрівський завод випустив цілу плеяду висококваліфікованих фахівців рисистої індустрії, і, досліджувана, власне розроблена система утримання і тренінгу була найбільш ефективною, більшість технологічних елементів якої використовується і в теперішній час у провідних кінних заводах України і за її межами.